

STIL ȘI PERSPECTIVĂ ÎN CONCEPȚIA ARHITECTULUI ALBERT GALLERON

Mara STAMATE, Rareș STAMATE¹

marastamate5@yahoo.com

MOTTO: „Stilul înseamnă obișnuință, a doua natură a gândirii” (Jules Renard)

ABSTRACT: This study includes some information about an important and memorable french architect namely Albert Galleron who impressed the society by his way to perceive the word, by his unique perspective. His buildings are specials because of the two different styles combined perfect. They are very important, here, in Romania like the “National Bank” or the “Romanian Athenaeum” and many others. But for us the most beautiful and important palace he made is “Palace Ghika” from our town. It’s like it just had fallen from the Heaven and put here surrounded by a park wich will always protect it.

Albert Galleron was the first architect who worked in this country and he absolved the famous French School of Art,Beaux-Art. The influence of the French culture marked the Romanian society for the entire XIX century. In the same time this influence created the setting up of a modern system architectural and it made this trade very appreciated and honored.

KEYWORDS: architect, famous buildings, still, Ghika palace

Argument

Într-un cadru natural ca din povești, în orașul nostru tronează castelul familiei Ghika Comănești, castel care ne-a marcat copilăria și adolescența mie și fratelui meu geamăn. Micuți fiind, alături de familie, ne plimbam adesea prin parcul orașului. Castelul ni se părea imens și ne impresiona grandoaream dar mai ales construcția lui, care nu era una oarecare. Peste ani, întrebările au devenit altele, adesea ele referindu-se la cine l-a construit, ce stiluri a îmbinat.

Descrierea castelului Dimitrie Ghika Comănești

Palatul poartă numele marelui om politic Dimitrie Ghika și a fost realizat în 1890. Comăneștiul era atunci unul din satele aflate pe moșia

¹ Elevi la Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău. (Coordonator, prof. Simona Stoica, stoicaecat2004@yahoo.co.uk)

lui Dimitrie Ghika, proprietate care se întindea până la Palanca. Palatul Ghika, o bijuterie arhitectonică, cu 22 de încăperi mari, înalte, cu multe coloane și cupole, împodobite cu fine stucaturi e pe 2 nivele. La construcția și proiectul palatului s-a apelat la arhitectura eclectică, care domina spiritul Europei la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Alexandru Vlahuță spunea în „România Pitorească”: „Tăcut privește de pe podișul din stânga mărețul castel, care-și întinde în final, spre codri, parcu-i întunecos, cu drumuri tănuite cu bărci pe lacuri, cu punți peste cascade și boschete de portocali.“

Marele istoric Nicolae Iorga menționa în volumul *Sate și mănăstiri* (din comuna de atunci Comănești), că acest castel a fost construit după planurile arhitectului Ateneului Român, francezul Galleron.

Foto: Palatul Ghika, Comănești, județul Bacău

„Castelul, în mijlocul unei grădini frumoase, se găsește în fața gării, smălțuite și încununate cu turnuri, care se pot admira mai mult decât locuși și întrebuința. Curtea boierească e un frumos castel clădit de arhitectul Ateneului...”

Cine este arhitectul castelului din Comănești?

Paul-Louis-Albert Galleron a fost primul dintre arhitecții francezi care au lucrat în țara noastră, fiind și diplomat la Beaux Arts din Paris. El s-a

născut în anul 1847 la Paris. A început studiile la Beaux Arts în 1867, la 21 de ani, ca elev al lui Vaudoyer și Coqart. Clasa I (studiile complete) a absolvit-o în anul 1872. A luat patru medalii și a fost de două ori logist, reușind de două ori să fie admis la concursul ultim pentru Grand Prix de Rome. Diploma a obținut-o în 1887, după 20 de ani de studii. A avut o studenție prelungită deoarece a urmărit cu îndârjire să obțină Grand Prix de Rome, fără să reușească. Abia la 41 ani a renunțat, luându-și diploma. În acele vremuri exista un regulament universitar care permitea extinderea perioadei de studiu. De departe cea mai celebră construcție proiectată este Ateneul Român.

De ce s-a ales un arhitect francez pentru a concepe castelul de pe această întinsă moșie?

Influența școlii franceze de arhitectură în România secolului al XIX – lea. Eclectismul. În condițiile evadării de sub un orientalism resimțit ca paralizant și apariția României moderne, admirația românilor pentru cultura franceză, ce anterior se manifestase doar de la distanță, poate fi materializată, astfel că, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cel mai important factor al influenței Parisului asupra Bucureștiului devine arhitectura. În același timp, această influență provoacă apariția unui sistem modern de manifestare arhitecturală și transformă îndeletnicirea de arhitect într-o profesie modernă și cu adevărat respectată.

Drept urmare, autoritățile de la București direcționează marile comenzi publice unor profesioniști școliți în maniera Beaux-Arts, cu misiunea clară de a realiza o copie cât mai fidelă a capitalei Franței. Astfel, Bucureștiul devine încă de la jumătatea secolului al XIX-lea Micul Paris, exemplul său fiind urmat și de unele orașe din provincie.

Arhitecții francezi ce profesază în România sunt foști studenți ai celebrei École des Beaux-Arts, purtători ai arhitecturii pe care această școală o reprezintă, și ajung să proiecteze nu doar resedințe private, dar și importante clădiri publice, unele chiar câștigate prin concursuri internaționale².

Eclectismul este folosit pentru a descrie combinația de elemente într-o singură lucrare din diverse stiluri istorice, mai ales în arhitectură și implicit în artele plastice și decorative. Termenul mai este uneori folosit pentru a descrie varietatea stilistică a arhitecturii secolului XIX, după perioada

2 <http://ocasapezi.wordpress.com/2008/10/14/arhitecti-francezi-care-au-lucrat-in-romania-in-epoca-moderna/>

neoclasicismului (aprox. 1820). Caracteristicile principale sunt contrastele vechi-nou, clasic-contemporan, întuneric-lumină.

Numeroși arhitecți, formați în spiritul eclectismului au realizat în România un număr mare de construcții în acest stil. În acest stil se încadrează și Palatul Băncii Naționale, 1885 (arhitect C. Bernard și A. Galleron), Atheneul Român, 1888 (arhitect A. Galleron), Casa de Economii și Consemnațiuni, 1900, (arhitect Paul Gottereau)³.

Construcții importante în România realizate de Galleron

Pe departe cea mai importantă construcție a arhitectului francez sus menționat a fost Ateneul Român.

În cartea sa, „Fresca arhitecților care au lucrat în România în epoca modernă: 1800–1925”, Toma T. Socolescu menționează: „Nu cunosc căror relațiuni se datorește faptul de a fi fost angajat să întocmească planurile Ateneului Român, o lucrare în stil neoclasic, cu o foarte bună rezolvare a planului.”

Construirea Ateneului Român s-a realizat în două etape: între anii 1886 și 1888 s-au ridicat clădirea centrală și cupola, iar în perioada 1893–1897 s-a adăugat o anexă în spatele edificiului central. Dominat de o mare cupolă, cu fațada principală în stil neoclasic, Ateneul Român are aspectul unui templu ionic, cu 6 coloane frontale și 2 laterale. Interiorul vast cuprinde o mare sală de concerte, de formă rotundă. Nucleul parterului îl formează un vestibul circular dublat de un inel format din 12 coloane dorice. Din acest vestibul pleacă spre sala de concerte 4 scări largi de marmură, răsucite fiecare în jurul unui pilon. Această construcție grandioasă a fost gazda numeroaselor manifestări culturale de-a lungul timpului, dar aici au avut loc și primele 2 congrese ale Partidului Muncitoresc Român. În sala de concerte au concertat renumiți interpreți și au dirijat dirijori de reputație mondială.

Despre clădirea Ateneului, însuși Galleron spunea: „Palatul Ateneului Român din București a fost înălțat deasupra unor temelii demult existente și pregătite pentru un circ cu manegiu de cai. Astfel, i-a fost ca și impusă forma sa circulară, care de altminterea este cu totul potrivită pentru o sală de conferințe și concerte.(...) Exteriorul edificiului este, până la oarecare punct, de stil antic. Intrarea se compune dintr-un mare perystil

3 <http://ro.wikipedia.org/wiki/Eclectism>

de ordin ionic. Opt coloane, identice în proporțiuni cu cele ale templului Erechteion din Atena, adică 12 m înălțime, susțin un fronton care va fi ornat cu basoreliefuri.”

Albert Galleron a mai fost, alături de Cassien Bernard, arhitect al *Palatului Vechi al Băncii Naționale a României*. Din arhiva Băncii Naționale rezultă că, pentru executarea anteproiectului și mai apoi a proiectului, a fost semnat un singur contract cu ambii arhitecți francezi. Se pare că arhitectul Cassien Bernard, care locuia la Paris, îl luase ca asociat colaborator pe Albert Galleron, care era stabilit în acea perioadă în România.

Palatul Băncii Naționale a României, situat în centrul istoric, pe un teren în forma de patrulater, a fost clădit între anii 1883 și 1887 și este o clădire organizată pe patru niveluri: un subsol înalt, parter și două etaje. Este o clădire simetrică, dar care urmărește perfect unghiurile străzilor care o încadrează. Centrul compoziției, specific oricărei clădiri bancare, este ocupat de holul ghișeelor, monumental. În jurul acestuia se desfășoară, în formă de pătrat, cele patru aripi cu birouri și săli de ședințe. Accesul principal de la parter la etaj se face prin două largi scări de marmură dispuse simetric în același hol și concepute într-un frumos stil neoclasic francez. La primul etaj se aflau spațiile reprezentative fastuos împodobite: holul de onoare, sala de consiliu, cabinetul guvernatorului și alte câteva birouri destinate conducerii bancii. Corpul central care marchează intrarea este pus în evidență pe înălțimea ambelor etaje de o ordonanță de patru coloane corintice.

O altă lucrare, de mai mici dimensiuni, din București datorată lui Albert Galleron, este *Casa doctorului Turnescu*, celebru medic chirurg, profesor la Facultatea de Medicină, casă aflată pe strada Dionisie Lupu. A fost construită între anii 1893 și 1895, în stil neoclasic, specific lui Albert Galleron. Imobilul este dezvoltat pe patru niveluri. Proiectul lui Albert Galleron avea inițial o decorație exterioară mult mai încărcată, din care astăzi a rămas doar la intrarea în corpul central și sălile exterioare. Interiorul imobilului este somptuos decorat. Holul central are pereții acoperiți cu structură și marmură de diferite culori – verde, galben, roz, ocru. În ceea ce privește camerele imobilului, una se face remarcată în mod special datorită unei fresce sub forma de tablou care acoperă în întregime pereții.

Doctorul Turnescu a lăsat casa, prin testament, Facultății de Medicină din București, dar, după cel de-al doilea război mondial, imobilul a fost rechiziționat. După 1990 a fost, pe rând, sub tutela Facultății de Medicină,

apoi a devenit sediu de ambasadă, beneficiind de lucrări de restaurare. Așa cum și-a dorit proprietarul ei, astăzi în clădire funcționează Rectoratul Facultății de Medicină și Farmacie “Carol Davila”.

Albert Galleron a construit și *alte vile în București*, cu o arhitectură de factură eclectică, cu desfașurări monumentale, reluând teme predilecte în decorație sau volum, dar reproporționându-se astfel încât ele să devină valabile și la clădirile publice și la cele particulare:

- * *Casa Dodani*, strada Brezoianu, colț cu bulevardul Elisabeta;
- * *Casa Eliza Filipescu*, calea Victoriei nr. 129–130, colț cu strada Verde – realizat împreună cu Paul Gottreau (1884);
- * *Casa Costescu Comăneanu* (1889), dăruită pentru a se construi blocul Malaxa, pe B-dul I.C. Brătianu, vizavi de cinematograful Scala;
- * *Casa Iacob Negruzzi*, str. Romana nr.25 (1889);
- * *Casa Zoe Slătineanu*, Calea Dorobanților nr. 96 (1890)
- * *Casa Ioseph Fermo*, la intersecția străzii Romulus cu Cotita (1891)
- * *Casa A. Gaillac*, Calea Dorobanților nr. 126 (1891)
- * *Casa Crezianu*, vis-a-vis de Muzeul Aman.
- * *Casa C. Esarcu* de pe B-dul Carol, colț cu strada Gogu Cantacuzino, într-o arhitectura clasică, utilizând ordinul doric la parter, ionic la etajul întâi și corintic la etajul al doilea, un frumos studiu de arhitectură, totul fiind realizat la scară umană;
- * *Azilul Elena Slătineanu* din Calea Dorobanți;
- * *Hotelul-locuința a lui Geblescu* din Craiova.

Celebrul deja arhitect Albert Galleron a plecat din România în 1889 pentru a lucra un pavilion la Expoziția Universală din Paris, pentru care a fost medaliat⁴.

Concluzii

Conceput de francezul Galleron și cu o amplasare genial gândită, castelul Ghika – Comănești reprezintă pentru noi mult mai mult decât o grandioasă construcție arhitecturală. El este simbolul orașului. Acum găzduiește un muzeu de etnografie și este centrul unor manifestări culturale.

Prezența sa impunătoare ne inspiră și ne îndeamnă să medităm asupra tuturor celor întâmplătoare aici de-a lungul acestui secol greu încercat. Sulfetul ne e împăcat și ne simțim protejați de acesta. În ciuda tuturor

4 <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/albert-galleron-arhitectul-ateneului-3015243/>

impedimentelor, palatul a rezistat și surprinde în continuare prin stilurile eclectic și neoclasic, îmbinate cu minuziozitate și ingeniozitate acum mult timp în urmă într-un mod cu totul unic. Turnurile lui se îmbrățișează tainic cu norii pe imensul văzduh căruia i se șoptește încet povestea nemuritoare a conceperii lui...

Siteografie:

- [1] <http://ocasapezi.wordpress.com/2008/10/14/arhitecti-francezi-care-au-lucrat-in-romania-in-epoca-moderna/>
- [2] <http://ro.wikipedia.org/wiki/Eclectism>
- [3] <http://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/albert-galleron-arhitectul-ateneului-3015243/>